

Prof. Parolek oslaví významné životní jubileum

Dne 1. prosince 2015 se dožívá devadesáti pěti let prof. PhDr. Radegast Parolek, DrSc., dlouholetý učitel Filozofické fakulty UK, významný literární historik komparativního zaměření zejména v oboru rusistiky a baltistiky, překladatel a popularizátor lotyšské a litevské literatury. Na přelomu 80. a 90. let minulého století inicioval a poté řadu let vedl bakalářské a magisterské studium litevštiny a lotyštiny, které na Ústavu východoevropských studií FF UK pokračuje dodnes. Univerzita Karlova je jednou z mála vysokých škol mimo území Litvy a Lotyšska, kde se tyto jazyky pěstují na všech úrovních studia, včetně doktorského. Studium je dotováno litevským Ministerstvem školství a vědy a Lotyšskou jazykovou agenturou.

Profesor Parolek byl oceněn nejvyšším lotyšským a litevským státním vyznamenáním, je doktorem honoris causa Lotyšské univerzity a zahraničním členem Lotyšské akademie věd. Vzpomínky na své padesátileté působení na fakultě a na budování české baltistiky ztvárnil ve své pětidílné memoárové mozaice *Kruté i krásné dvacáté století* (2013). Přejeme panu profesorovi hodně zdraví, životního optimismu a spokojenosti s vykonaným dílem.

Prof. PhDr. Radekast Parolek, DrSc.

Prof. Parolek se narodil dne 1. prosince 1920 v Praze, je českým literárním historikem komparativního zaměření, rusistou a baltistou, znalcem literatur bývalého Sovětského svazu, překladatelem a popularizátorem zejména lotyšské a litevské literatury, zakladatelem novodobé české literární baltistiky, PhDr. (1951), CSc. (1960), DrSc. a prof. (1964), doktorem honoris causa Lotyšské univerzity (1991) a zahraničním členem Lotyšské akademie věd (1995).

Jeho otec František Parolek (1872–1925), malíř a grafik, pocházel z Moravy a před první světovou válkou odešel za prací na Ukrajinu, po vypuknutí války vstoupil do ruské armády a poté do československých legií, kde vedl fotografickou laboratoř. Ze sibiřské anabáze si přivezl manželku Dagmaru Salmiņovou (1899–1926), Lotyšku, dceru sládky z Rigy. V nově vzniklé Československé republice pracoval v Památníku národního odboje.

Po předčasné smrti své matky vyrůstal R. Parolek spolu se svými dvěma mladšími sourozenci v pěstounské péči a v různých dětských zařízeních. V letech 1936–1940 absolvoval střední školu a začal pracovat jako vychovatel v dětských domovech, za nacistické okupace pak v továrně na laky. Zároveň přispíval do ilegálního protifašistického časopisu *Literární dopis* (1943–1945), který vydal prozatím v elektronické podobě v roce 2003, a účastnil se práce dramatického kroužku, v němž pokračoval i po válce, kdy z tohoto kroužku vzniklo divadlo v Ústí nad Labem. Po otevření vysokých škol se R. Parolek v pětadvaceti letech zapsal na Filozofickou fakultu Karlovy univerzity, kde studoval rusistiku a slavistiku. Z podnětu profesora Bohumila Mathesia odjel v roce 1947 studovat ruský jazyk a literaturu na leningradskou univerzitu, kterou absolvoval v roce 1951.

Po návratu byl několik měsíců redaktorem časopisu *Tvorba* a v roce 1952 se stal odborným asistentem na katedře rusistiky Filozofické fakulty Karlovy univerzity, kde převzal přednášky a semináře z ruské klasické literatury. V roce 1955 se R. Parolek oženil s pozdější kandidátkou filologických věd dr. Olgou Parolkovou, která s ním pak vychovala tři děti a spolupracovala na některých jeho dílech. V roce 1956 byl jmenován docentem a po obhájení „velké“ doktorské disertace v roce 1964 získal hodnost profesora. V téže době za podpory významného lotyšského filologa Arturse Ozolse, překladatelky české literatury Anny Baugové a dalších lotyšských přátel se začal systematicky věnovat lotyšské a současně i litevské a estonské literatuře. Na začátku 70. let zastával funkci vedoucího katedry ruské a sovětské literatury, z níž byl záhy jako neproověřený a vyškrtnutý člen strany odvolán. Poté pokračoval zejména ve vědecké práci a překladech z baltických literatur. Až v roce 1989 směl na fakultě založit obor litevština a o rok později lotyšština. Svou přednáškovou činnost ukončil v roce 2002, tedy po padesáti letech vysokoškolské praxe.

Nejrozsáhlejším dílem prof. Parolka je *Ruská klasická literatura* (1977, spolu s Jiřím Honzíkem), dále napsal zejména *Úvod do literatur národů SSSR* (1982, spolu s Václavem Židlickým) a později *Nástin literatur Střední Asie a Sibiře* (1995, spolu s Tomášem Laněm). Jeho první baltistickou publikací byly *Srovnávací dějiny baltických literatur* (1982), považované za počátek české novodobé literárněvědné baltistiky. Byly přeloženy ve zkrácené verzi též do chorvatštiny (1975) a do lotyštiny (1985). Některé dobově poplatné formulace prof. Parolek později přehodnotil ve svých vysokoškolských učebnicích *Litevská literatura* (1996) a *Lotyšská literatura* (2000). Svou literárněvědnou metodologii prof. Parolek označuje za poststrukturální: zaměřuje se na bádání o typologii literárního vývoje v kombinaci s typologií tvůrčích individualit. Teorii překladu věnoval stať *Překlad a vnitřní svět uměleckého díla* (1980), přeloženou též do lotyštiny a litevštiny. Překlady lotyšské a litevské poezie začal publikovat v tisku od roku 1965, knižně vydal zejména výbor z poezie Jānise Rainise *Daleké ozvěny* (1982), pohádky Kārlise Skalbeho *Jak jsem plul ke Královně severu* (1983), hrdinský epos Andrejse Pumpurse *Lāčplēsis* (vydaný pod překladatelovým jménem a názvem *Souboj nad propastí*, 1987), milostnou poezii lotyšských básníků v antologii *Nádherné stromy lásky* (spolu s Vojtěchem Jestřábem, 1988), antologii lotyšské s litevské lidové poezie *V kruhu krásy* (1998) a průřez lotyšskou poezií *Les duší* (2001). Účastnil se překladu antologie současných litevských básníků *Slunce v jantaru* (1982) a výboru z básnického díla Eduardase Mieželaitise *Ikarův stín* (1986). Přeložil také několik lotyšských a litevských dětských knížek. Řadu překladů publikoval v literárních časopisech, k překladům z baltických literatur psal předmluvy či doslovy. Elektronicky připravil soubor své vlastní básnické tvorby *Utajené verše* (2004), satirický román z doby normalizace *Zápisky anonyma pražského* (2005) a rozsáhlé paměti *Kruté i krásné dvacáté století* (2013). Celkový počet všech jeho bibliografických položek (včetně novinových zpráv a článků) se blíží 600, z toho téměř třetina je baltistická. Za své baltistické a zvláště letonistické dílo obdržel R. Parolek řadu poct: je nositelem Řádu tří hvězd (1997) a litevského Řádu velkoknížete Gedimina (1996), laureátem výroční ceny Lotyšského svazu spisovatelů (2002) a řady dalších.

Nejvýznamnější překlady

- Jak kohoutek panský zámek zbořil*. Litevská pohádka. Vilnius : Vaga, 1980.
- Mieželaitis, E. *Jak se stal Kostas hudebníkem*. Přel. R. P. a Vojtěch Jestřáb. Vilnius : Vaga, 1980.
- Kubilinskas, K. *Vítečku, Vítku...* Přel. R. P. a Vojtěch Jestřáb. Vilnius : Vaga, 1981.
- Rainis, J. *Daleké ozvěny*. Výbor z poezie. Praha : Mladá fronta, 1982.
- Slunce v jantaru*. Deset litevských básníků. Přel. kol. Praha : Čs. spisovatel, 1982.
- Peču, peču mazance*. Lotyšské dětské popěvky, říkanky a pohádky. Rīga : Liesma, 1982.
- Skalbe, K. *Jak jsem plul ke Královně Severu*. Praha : Svoboda, 1983.
- Mieželaitis, E. *Ikarův stín*. Výbor z díla. Přel. R. P. a Jaroslav Kabíček.
- Mašiotas, P. *Kocourek šediváček*. Vilnius : Vyturys 1986.
- Parolek, R. *Souboj nad propastí* (Pumpurs, A. Lāčplēsis). Praha : Albatros, 1987.
- Vācietis, J. *S vojáky revoluce*. Praha : Naše vojsko, 1987.
- Nádherné stromy lásky*. Z milostné poezie baltických básníků. Přel. kol. Praha : Lidové nakladatelství, 1988.
- Tři dobré věci*. Lotyšské pohádky. Rīga : Liesma, 1988, 52 s.
- Mašiotas, P. *Dárek našim nejmenším a nejmilejším*. Vilnius : Vyturys, 1989.
- V kruhu krásy*. Malá antologie z lotyšské a litevské lidové poezie. Praha : Bohemika, 1998.
- Les duší*. Antologie lotyšské poezie 19. a 20. století. Praha : Bohemika, 2001.

Nejvýznamnější knižní publikace

- Parolek, R. *Vilém Mrštík a ruská literatura*. Praha : UK, 1964, 183 s.
- Kolektiv. *Slovník ruských spisovatelů od počátků ruské literatury do roku 1917*. Praha : Lidové nakladatelství, 1972, 316 s.; 2. vyd. 357 s.
- Kolektiv. *Stručný nástin dějin národů SSSR*. Praha : Ústřední dům armády, 1972, 282 s.
- Parolek, R. – Honzík, J. *Ruská klasická literatura (1789–1917)*. Praha, Svoboda 1977, 629 s.
- Kolektiv. *Slovník spisovatelů. Sovětský svaz*. Praha : Odeon, 1977, 2. svazky, 639 a 627 s.
- Parolek, R. – Židlický, V. *Úvod do literatur národů SSSR*. Praha : SPN, 1981, 162 s.
- Parolek, R. *Srovnávací dějiny baltických literatur*. Praha : UK, 127 s. Přeloženy do chorvatštiny (*Književnosti baltičkih naroda*, 1975) a lotyštiny (*Baltijas literatūras salīdzinoša apcere*, 1985).
- Kolektiv. *Ruská literatura 19. století*. Praha : FF UK, 1987, 204 s.
- Kolektiv. *Světová literatura III*. Skripta. Praha : FF UK, 1986–87.
- Parolek, R. – Laně, T. *Nástin literatur Střední Asie a Sibiře*. Praha : Melantrich, 1995, 98 s.
- Parolek, R. *Litevská literatura*. Praha : Bohemika, 1996, 131 s.
- Parolek, R. *Lotyšská literatura*. Praha : Bohemika, 2000, 190 s.

Bibliografie

- Bibliografie prof. Parolka je shrnuta ve třech publikacích:
- Syllaba, T. – Křepinská, M. *Radegast Parolek*. Praha : Slovanská knihovna Státní knihovny ČSR, 1981.
- Jehlička, M. – Čita, S. *Radegast Parolek*. Praha : FF UK, 1992.
- Parolek, R. *Zlatý fond baltických literatur*. Praha : FF UK a Bohemika, 2006, s. 163–165.